

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آشنایی با مقررات پولشویی

Money laundering

دکتر رضا گلی

مدیر کل مرکز مبارزه با

جرائم سازمان یافته

گمرک ج.ا.ا

«... و لا تبدّلوا الخبيث بالطيّب ...»
«...مال بد را به مال خوب تبدیل نکنید...»

سوره مبارکه نساء – آیه شریفه

۲

۳

آنچه در این دوره خواهیم آموخت:

- تعاریف و اصطلاحات مهم و مرتبط
- تاریخچه و مفهوم پولشویی و نکات مرتبط
- عناصر جرم پولشویی
- اقسام و مراحل پولشویی
- مراجع ذیصلاح در مبارزه با پولشویی
- شیوه های پولشویی در سیستم بانکی و پیشگیری از آن
- اثرات منفی پولشویی
- شناسایی و احراز هویت مشتری
- عملیات و معاملات مشکوک و مصادیق آن
- نگهداری سوابق و اطلاعات از منظر مقررات پولشویی

منابع قانونی دوره

- ❖ قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲)
- ❖ اصلاحات و الحاقات بعدی قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۹۷/۶/۳)
- ❖ آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۸۸/۹/۱۴)
- ❖ اصلاحات و الحاقات بعدی آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۹۸/۷/۲۱)
- ❖ سایر قوانین و مقررات مرتبط

تعاريف و اصطلاحات مهم و مرتبط

ماده ۱ قانون (اصلاحی ۱۳۹۷):

الف - جرم منشأ: هر رفتاری است که مطابق ماده (۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ جرم محسوب شود. از منظر این قانون تخلفات مذکور در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با اصلاحات بعدی جرم محسوب می شود.

ب - مال: هر نوع دارایی اعم از مادی یا غیر مادی، منقول یا غیرمنقول، مشروع یا غیرمشروع و هر نوع منفعت یا امتیاز مالی و همچنین کلیه اسناد مبیّن حق اعم از کاغذی یا الکترونیکی نظیر اسناد تجاری، سهام یا اوراق بهادار.

پ - مال حاصل از جرم: هر مالی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از جرم منشأ به دست آید از قبیل مالی که از جرائم اقتصادی و جرم تأمین مالی تروریسم حاصل می شود. همچنین، مال موضوع جرم یا مالی که برای ارتکاب جرم اختصاص داده شده است در حکم مال به دست آمده از جرم است.

ماده ۱ قانون (اصلاحی ۱۳۹۷):

ث - مشاغل غیرمالی: مشاغلی که شاغلین آن معاملات زیادی را به صورت نقدی انجام داده و از نظر پولشویی در معرض خطر قرار دارند از قبیل پیش فروش کنندگان مسکن یا خودرو، طلافروشان، صرافان، فروشندگان خودرو، فرشهای قیمتی، فروشندگان عتیقه جات و هرنوع محصول گران قیمت.

ج - خدمات پایه: خدماتی است که طبق مقررات مربوطه، پیش نیاز و لازمه ارائه سایر خدمات توسط اشخاص مشمول می باشد و پس از آن ارباب رجوع به منظور اخذ خدمات مکرر و متمادی به اشخاص مشمول مراجعه می کنند.

ماده ۱ قانون (اصلاحی ۱۳۹۷):

چ - معاملات و عملیات مشکوک: معاملات و عملیات مشکوک شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که براساس قرائن و اوضاع و احوالی مانند موارد زیر ظن وقوع جرم را ایجاد کند:

- ۱- معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی باشد.
- ۲- کشف جعل، اظهار کذب یا گزارش خلاف واقع از سوی مراجعان قبل یا بعد از آنکه معامله یا عملیات مالی صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.
- ۳- معاملات یا عملیات مالی که به هر ترتیب مشخص شود صوری یا ظاهری بوده و مالک شخص دیگری است.
- ۴- معاملات یا عملیات مالی بیش از سقف مقرر در آیین نامه اجرائی این قانون هر چند مراجعان قبل یا حین معامله یا عملیات مزبور از انجام آن انصراف داده یا بعد از انجام آن بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام نمایند.

ماده ۱ آیین نامه (مصوب ۱۳۹۸):

بند ۹- دستگاه‌های متولی نظارت: دستگاه‌هایی از قبیل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار، وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و دیگر نهادها مانند کانون وکلای دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، مرکز امور مشاوران حقوقی، وکلا و کارشناسان قوه قضاییه، سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی ایران، سازمان نظام پزشکی، سازمان‌های نظام مهندسی و سایر نظام‌های صنفی و حرفه‌ای که مطابق قوانین و مقررات، بر عملکرد اشخاص حقیقی و حقوقی زیرمجموعه خود نظارت می‌کنند. این دستگاه‌ها علاوه بر اینکه وظیفه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را بر عهده دارند، مکلفند نظارت خود را بر اجرای این مقررات توسط اشخاص مشمول تحت نظارت به نحو مؤثر انجام دهند.

ماده ۱ آیین نامه (مصوب ۱۳۹۸):

بند ۱۰- اشخاص مشمول تحت نظارت: هریک از اشخاص مشمول که تحت نظارت یکی از دستگاه‌های متولی نظارت، وظیفه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را بر عهده دارد.

بند ۱۱- ارباب رجوع: هر شخص حقیقی یا حقوقی اعم از اصیل، وکیل یا نماینده قانونی وی که برای برخورداری از خدمات و امتیازات، انجام معامله، نقل و انتقال اموال، تأمین اعتبار یا انجام هرگونه فعالیت مالی و اقتصادی به اشخاص مشمول مراجعه می‌کند.

ماده ۱ آیین نامه (مصوب ۱۳۹۸):

بند ۲۹- خدمات پایه: خدماتی که طبق مقررات مربوط، پیش نیاز و لازمه ارایه سایر خدمات توسط اشخاص مشمول است و پس از آن، ارباب رجوع به منظور اخذ خدمات مکرر و متمادی، به اشخاص مشمول مراجعه می‌کند.

بند ۳۰- خدمات غیرپایه: هر خدمتی به جز تعریف مزبور در بند (۲۹) این ماده.

بند ۳۳- شناسایی: فرایند دریافت و بررسی مستمر اطلاعات ارباب رجوع، مرتبط با احراز هویت و ارزیابی خطر (ریسک) پولشویی و تأمین مالی تروریسم. سطوح شناسایی شامل سه سطح **ساده**، **معمول** و **مضاعف** است.

تاریخچه و مفهوم پولشویی

و نکات مرتبط

تاریخچه پولشویی:

نخستین بار فردی به نام **آل کاپون** گروهی به نام آلکاپون ها تشکیل داد. این

گروه به زور از مردم اخاذی می کردند.

آنان برای پنهان سازی شیوه عمل خود، رختشوی خانه ای تاسیس کردند

و وانمود می کردند درآمد خود را از این راه به دست می آورند؛

نه از راه نامشروع.

اصطلاح پولشویی این چنین شکل گرفت.

تعبیر پولشویی:

جفری رابینسون در صفحه ۳۰ کتاب «شست و شوی پول آلوده» تعبیر جالبی از پولشویی دارد. او می گوید: «این اتفاق مانند سنگی است که درون حوضی انداخته شود، لحظه ای را که سنگ وارد آب می شود مشاهده کنید، زیرا آب در آن نقطه تکان می خورد. وقتی سنگ فرو می رود لحظاتی امواج دیده می شوند و شما می توانید نقطه ای را که سنگ به آب خورده است پیدا کنید، اما به هر اندازه که سنگ بیشتر فرو می رود چین و شکن آب محو می شود تا اینکه سنگ به کف حوض می رسد و دیگر آثار و علایمی از آن باقی نمی ماند و شاید پیدا کردن سنگ غیر ممکن شود. این دقیقاً همان وضعی است که درباره پول تطهیر شده انجام می گیرد.»

مفهوم پولشویی:

پولشویی فرآیندی است که طی آن درآمد ناشی از جرایمی
مانند قاچاق مواد مخدر، قاچاق اسلحه و کالا، قاچاق انسان،
رشوه، اخاذی، کلاهبرداری و... که پول نامشروع و
غیرقانونی است، به پول مشروع و قانونی تبدیل می شود.

مرتکبین پولشویی چه کسانی هستند؟

این جرم ممکن است توسط همان مرتکبان جرم منشأ یا افراد دیگر انجام شود در هر صورت به این جرم باید به منزله جرمی مستقل و جدا از جرم منشأ نگاه شود.

مرتکبین این نوع جرم همواره تلاش می کنند که ضمن اختفاء خود از جرم مبنا، عواید حاصل از ارتکاب جرم مذکور را که همان پول نامشروع، غیر قانونی و یا پول کثیف می باشد را تطهیر و به نوعی تغییر شکل داده و ماهیت عواید ناشی از اعمال مجرمانه را پنهان نمایند.

مهمترین جرایم منشاء (مبنا):

- قاچاق مواد مخدر و روانگردان: سابقاً جرم پولشویی اصولاً شامل عواید حاصل از جرایم مواد مخدر می شد، اما رفته رفته جرایم دیگر از جمله موارد زیر را نیز در بر گرفت:
- فروش غیر قانونی اسلحه
- قاچاق کالا و واردات غیر قانونی یا واردات از طریق تقلب و پنهان کاری
- اختلاس از صندوق دولت
- ایجاد حلقه های خرید و فروش انسان شامل خرید و فروش کودکان و زنان
- برپا کردن روابط و امکانات تن فروشی زنان و مردان و دریافت مبالغ مالی از آن یعنی حمایت از راه ایجاد محیط امن، مشتری یابی و...
- دایر کردن قمار خانه های غیر مجاز
- تقلب و سوء استفاده های کامپیوتری
- فروش اطلاعات
- درآمدهای حاصل از جعل اسکناس و اوراق بهادار، صدور چک های تقلبی و دریافت مبالغ هنگفت از بانک های داخلی بوسیله این چک ها و یا جعل اسناد مالی دیگر
- اهدای پول به سازمان های تروریستی و...

مهمترین جرایم منشاء (مبنا) در ایران:

در ایران جرایمی که عواید حاصله از آنها بیشتر مورد پولشویی قرار می گیرند عبارتند از: قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و واردات غیر قانونی، اختلاس، کلاهبرداری، رشوه گیری و زد و بند

تعریف پولشویی:

انجام اقداماتی که در قانون پیش بینی شده به منظور
پنهان کردن منشأ اصلی عواید حاصل از جرم به نحوی
که شناسایی منبع اصلی مال غیر ممکن یا دشوار گردد.

تعریف پولشویی از منظر FATF:

(FATF) Financial Action Task Force

در فارسی به «سازمان نیروی اجرایی مالی» و «گروه ویژه اقدام مالی» ترجمه شده که برخی آن را به «سازمان مبارزه با پولشویی» نیز تعبیر کرده‌اند. این سازمان استانداردهای پولشویی را در سطح بین‌المللی تدوین می‌کند و بدین منظور ۴۰ توصیه تعیین و متعاقباً ۹ توصیه درخصوص تأمین مالی تروریسم به آن اضافه نموده که از جنبه نظارتی بالایی برخوردارند.

- تبدیل یا انتقال دارایی (پول) ناشی از جرایم اقتصادی برای پنهان کردن منشأ اصلی آن و همکاری با شخصی که در ارتکاب با چنین جرایمی است.

- پنهان کردن یا تغییر ماهیت، منبع، مکان و موقعیت یا مالکیت دارایی‌های حاصل از فعالیت‌های غیر قانونی و مجرمانه.

- تصاحب و استفاده از دارایی‌های حاصل از فعالیت مجرمانه.

آمار مقایسه ای پولشویی

(به نقل از کتاب پولشویی و سیستم بانکی - فریده تذهیبی - انتشارات زعیم - ص ۲۷)

اعلامی از کمیسیون بانکی ICC در دهلی نو در دسامبر ۲۰۰۳

میزان خرده فروشی هروئین، کوکائین و کانابیس در آمریکا و اروپا ۲۲ میلیارد دلار در سال است.

یک تریلیون و هشتصد میلیارد دلار مشمول پولشویی در جهان می شود. (البته این رقم نمیتواند رقم قطعی و دقیقی باشد و اصولاً به دلیل امتزاج پول کثیف با پول تمیز امکان ارائه آمار دقیق میسر نبوده است)

با این اوصاف در آن سال

درآمد ملی سوئیس ۲۵۰ میلیارد دلار، بودجه دفاعی آمریکا ۴۰۰ میلیارد دلار، در آمد مایکروسافت

۳۲ میلیارد دلار و در آمد جمهوری اسلامی ایران ۲۰ میلیارد دلار بوده است که این

آمارها اهمیت موضوع را نشان می دهد.

● ضمناً ۴۷٪ پول کثیف در آمریکا و ۳۰٪ در اروپا و بقیه در آسیا جریان داشته است.

عناصر جرم پولشویی

(۱)

عنصر قانونی

مطابق ماده ۲ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲)، «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است **جرم** محسوب می شود.»

درخصوص جرم پولشویی تنها قانونی که بطور مستقیم این عمل را «وصف مجرمانه» تلقی و برای آن مجازات تعیین نموده «قانون مبارزه با پولشویی» مصوب سال ۱۳۸۶ مجلس شورای اسلامی و اصلاح آن در سال ۱۳۹۷ است و آیین نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۸۸ و اصلاحیه سال ۱۳۹۸ است. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ده دستورالعمل مربوطه را در سال ۱۳۸۹ به تصویب رسانده است.

لازم به ذکر است قبل از آن، قانونگذار محترم به انحاء و اشکال مختلف و به صورت پراکنده، اشاراتی به این موضوع داشته که از آن به قوانین و مقررات مرتبط با پولشویی یاد می کنیم.

قوانین و مقررات مربوط به پولشویی:

□ اصل ۴۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

دولت موظف است ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوءاستفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایرکردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجراء شود.

←

قوانین و مقررات مربوط به پولشویی:

□ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی

مطابق مواد ۹ و ۱۴ این قانون چنانچه در ضمن دادرسی معلوم گردد که اموال و دارایی نامشروع به نحوی از متصرف نامشروع به دیگری منتقل شده است و فعلاً در اختیار او نیست، متصرف فعلی این اموال و دارایی، بنابر حکم ضمان ایادی متعاقبه، ضامن است و در خصوص عین مال هم مطابق این قانون رفتار می‌شود. در ضمن هرگونه نقل و انتقال اموال موضوع اصل ۴۹ که به منظور فرار از مقررات این قانون باشد پس از اثبات، باطل و بلا اثر تلقی می‌گردد و انتقال گیرنده (در صورت اطلاع) و انتقال دهنده به مجازات کلاهبرداری محکوم می‌گردند.

ادامه قوانین و مقررات مربوط به پولشویی:

- ❑ قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات دولتی مصوب ۱۳۷۲
- ❑ قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب ۱۳۷۲
- ❑ ماده ۶۶۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ (مجازات حبس برای کسی که مال مسروقه را با علم و اطلاع تحصیل، مخفی یا قبول نماید)
- ❑ مقررات پیشگیری از پولشویی در مؤسسات مالی مصوب ۱۳۸۱ شورای پول و اعتبار
- ❑ آئین نامه مستند سازی جریان وجوه در کشور مصوب ۱۳۸۶ هیأت وزیران

مهمترین فواید جرم انگاری پولشویی:

- پیشگیری از وقوع جرم منشأ و مقدم
- ایجاد انضباط مالی بانک ها و مؤسسات مالی
- جلوگیری از خروج سرمایه از کشور
- برقراری عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت
- سوق دادن ثروت و سرمایه به فعالیت های سالم اقتصادی و رشد و توسعه اقتصادی
- تسهیل کشف جرایم منشأ و دسترسی به مجرمین اصلی

(۲)

عنصر مادی

۲- عنصر مادی

عنصر مادی جرم همان انجام فعل یا ترک فعل است که
برای آن در قانون مجازات تعیین شده است.
عنصر مادی جرم پولشویی به
صورت **فعل** یا **ترک فعل** می تواند باشد که مصادیق
آن در ماده ۲ قانون مبارزه با
پولشویی آمده است.

ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی: (مصادیق)

پولشویی عبارت است از:

الف – تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرائم با علم به منشأ مجرمانه آن.

ب – تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان یا کتمان کردن منشأ مجرمانه آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرم به دست آمده یا کمک به مرتکب جرم منشأ به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود.

پ – پنهان یا کتمان کردن منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

(۳)

عنصر معنوی

عنصر معنوی یا روانی در واقع همان «سوءنیت» است
که برای تحقق جرم در کنار عناصر قانونی و مادی نیاز است و
علی الاصول توسط مرجع قضایی محرز می گردد.

بدیهی است مصادیق مادی جرم پولشویی که به آنها اشاره شد،
می بایست با اراده (عمد عام) و همچنین از روی علم و اطلاع
(عمد خاص) صورت پذیرد.

نکات قابل توجه در تعریف و مصادیق جرم پولشویی:

- این جرم بر خلاف تصور برخی **لزوماً جرمی سازمان یافته** نیست، کما اینکه در قانون مبارزه با پولشویی چنین قیدی در مقام جرم انگاری ذکر نشده است، لذا مرتکب جرم پولشویی می تواند صرفاً یک نفر باشد.
- با توجه به تعریفی که از پولشویی ارائه شد ملاحظه می شود که پولشویی **محدود به پول کثیف** نمی شود و همه اموال نامشروع را دربرمی گیرد.
- این جرم در زمره **جرایم بین المللی** است، زیرا در کنوانسیون های بین المللی متعددی به این موضوع اشاره شده است و علاوه بر این معمولاً بصورت سازمان یافته و فراملی صورت می گیرد و گاه چندین کشور را در بر می گیرد.

➤ پول شویی **جرم مستقلی** است و جدا از جرایم منشأ در نظر گرفته می شود. سؤالی که اینجا مطرح می شود این است که تبرئه مرتکب جرم منشأ چه تأثیری در حق مرتکب جرم پولشویی دارد؟

در پاسخ به سؤال فوق می توان گفت که اگر علت تبرئه مرتکب جرم منشأ عدم وقوع جرم و تحقق بزه باشد در حق مرتکب جرم پولشویی تأثیر مستقیم دارد. زیرا با عدم وقوع جرم منشأ موضوع تحقق جرم پولشویی منتفی می شود، یعنی اصولاً مال موضوع پولشویی از طریق نامشروع تحصیل نشده است تا پولشویی آن جرم مستقلی باشد، اما اگر علت تبرئه مرتکب جرم منشأ علل دیگری مانند عدم کفایت دلیل یا عدم انتساب بزه به مرتکب باشد تأثیری در حق مرتکب جرم پولشویی ندارد.

- جرایم منشأ محدود به جرایم خاصی نیست و هر جرمی را در بر می گیرد، یعنی عواید حاصل از جرم که در ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی به آن اشاره شده است به طور مطلق آمده است و مقید به جرمی خاص نیست، اما اصولاً اموال نامشروع عمدتاً از طریق قاچاق کالا و مواد مخدر و جرایم اقتصادی به دست می آید.
- هدف از پولشویی کسب درآمد و سود نیست، بلکه پنهان کردن منشأ نامشروع آن است.
- جرم پولشویی مؤخر بر جرایم منشأ می باشد و جرم منشأ مقدم بر جرم پولشویی ارتکاب می یابد و لذا پولشویی نتیجه جرم منشأ نیست و همانطور که قبلاً اشاره شد جرم مستقلی است.

➤ عواید حاصل از جرم هم شامل **عواید مستقیم** و هم **عواید غیرمستقیم** می باشد این موضوع در بندهای سه گانه ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی به طور مکرر تصریح شده است.

➤ مرتکب جرم پولشویی و جرم منشأ ممکن است **یک نفر** باشد که در این صورت با توجه به قواعد مربوط به تعدّد جرم در قانون مجازات اسلامی، باید برای هر یک از جرایم، مجازات جداگانه تعیین گردد.

➤ جرم پولشویی **دارای جنبه عمومی** است و بنابراین غیر قابل گذشت است هر چند که جرم منشأ قابل گذشت باشد.

اقسام و مراحل پوشویی

اقسام پولشویی:

- ۱- **پولشویی درونی:** جرم منشاء در داخل یک کشور واقع شود و پولشویی عواید حاصل از آن نیز در همان کشور صورت پذیرد.
- ۲- **پولشویی بیرونی:** جرم منشاء در خارج از کشور واقع شود و پولشویی عواید حاصل از آن نیز در خارج از کشور صورت پذیرد.
- ۳- **پولشویی وارداتی:** جرم منشاء در خارج از کشور و پولشویی عواید حاصل از آن در داخل کشور انجام پذیرد.
- ۴- **پولشویی صادراتی:** جرم منشاء در داخل کشور و عواید حاصل از آن در خارج از کشور مورد پولشویی قرار گیرد.

مراحل ارتکاب پولشویی:

۱- جای گذاری (مکان یابی) Placement

جای گذاری مرحله ای است که در آن مجرمان عواید حاصل از جرم را با هدف از بین بردن منشأ غیر قانونی آن وارد سیستم مالی می کنند. در این مرحله ممکن است که مجرمان برای تزریق عواید حاصل به سیستم مالی به مکان هایی که در اصطلاح بهشت مالیاتی نام دارد مسافرت کنند، چرا که این مکان ها عموماً شک برانگیز نبوده و نظارت ضعیفی بر عملکرد آنها وجود دارد.

از جمله روش هایی که در این مرحله مورد استفاده مجرمان قرار می گیرد شیوه های است که در اصطلاح اس مورفینگ smurfing نامیده می شود. در این روش وجوه، به مبلغ های کوچک تقسیم شده و از سیستم مالی خارج می شود و بعد دوباره به سیستم تزریق می شود.

روش دیگر سرمایه گذاری در مؤسسات مالی خارجی، خرید اشیاء گران قیمت مثل آثار هنری، طلا، فلزات و سنگهای قیمتی یا اشیای عتیقه، هواپیما، خرید اوراق قرضه یا ارز و... می باشد تا در وهله ثانی بتوان آنها را فروخت و پول حاصله را ناشی از فروش آن اشیاء قلمداد کرد.

از دیگر روشها تشکیل شرکت های صوری (شرکت هایی که به منظور پول شویی تأسیس می شوند) می باشد، البته همانطور که می دانیم بهترین روش در این مرحله در اختیار داشتن یک مؤسسه مالی مثل بانک و همکاری یکی از مدیران اصلی بانک در پروسه پولشویی است.

ادامه مراحل ارتکاب پولشویی:

۲- لایه گذاري (لایه چيني، خواباندن) Layering

هدف این مرحله مخفی کردن منشأ منافع حاصل یا مشروع جلوه دادن آن است. به این ترتیب که مجموعه ای از نقل و انتقالات متعدد و پیچیده انجام شود تا رد جرایم ارتكابي پنهان بماند و مجرمان بتوانند از منافع استفاده کنند. این مرحله با انجام عملیاتی مثل انتقال الکترونیکی وجوه از طریق شبکه الکترونیکی، انجام معاملات با کارگزاران سهام، کالا و انجام معاملات صوری، خروج منابع از کشور و... انجام می شود.

۳- یکپارچه سازی (ادغام) Integration

در این مرحله مجرمان سعی می کنند که ظاهری مشروع برای عواید حاصله فراهم کنند، بطوری که پول نامشروع حاصل از ارتکاب جرم با منابع مشروع مخلوط شده و دیگر هیچ ردی از خود باقی نمی گذارد. همچنین آنها با تأسیس شرکت های پوششی و سوء استفاده از عملیات تجارتي - به نحوی که میزان قیمت کالا را بسیار بیشتر یا کمتر از میزان واقعی آن اظهار می کنند، اظهار اعلامیه های دروغین در مورد صادرات و واردات کالا و... سعی در مشروع جلوه دادن اموال خود می کنند.

نمونه مشاغل عمده مورد استفاده در مراحل پولشویی

مرحله ادغام	مرحله خواباندن	مرحله جاگذاری
بازپرداخت مصنوعی وام یا اینویس‌های تقلبی که به عنوان پرده پوشی برای پول تپهیر شده استفاده می شود.	انتقال الکترونیکی به خارج از کشور (اغلب با استفاده از کمپانی‌های کاغذی یا حباب‌هائی که به عنوان کار قانونی افتتاح شده اند)	پول نقد به بانک پرداخت می شود. (گاه با همکاری کارمندان بانک یا امتزاج با درآمدهای قانونی)
شبکه پیچیده انتقالات انجام می شود (چه داخلی و چه بین المللی) به نحوی که نهایتاً پیگیری منبع اصلی پول را غیر ممکن سازد.	پول نقد در حساب‌های متعدد و سیستم‌های بانکی متفاوت در خارج سپرده گذاری می شود.	پول نقد به صورت فیزیکی به خارج صادر می شود.
درآمد حاصل از فروش ملک، اشیاء گران قیمت یا وسائل کار به نظر کاملاً «تمیز» می رسد و به عنوان وجه حاصل از فروش کالا در لیست مالی ادغام می گردد.	دارائی ها یا کالاهای خریداری شده دوباره تبدیل به پول می شود.	پول نقد برای خرید اشیاء گران قیمت، ملک یا وسائل کار به مصرف می رسد.

مراجع ذی صلاح در مبارزه با پولشویی و مجازات مربوطه

۱- مراجع قضایی

صلاحیت مراجع قضایی:

الف) صلاحیت ذاتی: به موجب ماده ۱۱ قانون مبارزه با پولشویی، دادگاههای عمومی صالح رسیدگی به این جرم هستند.

ماده ۱۱- (اصلاحی ۱۳۹۷) - شعبی از دادگاههای عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها به امر رسیدگی به جرم پولشویی و جرائم مرتبط اختصاص می یابد. تخصصی بودن شعبه مانع رسیدگی به سایر جرائم نمی باشد.

تبصره - در مواردی که مرتکب جرم پولشویی از مقامات موضوع مواد (۳۰۷) و (۳۰۸) قانون آیین دادرسی کیفری و مرتکب جرم منشاء، شخصی غیر از مقامات مذکور باشد، به جرم پولشویی حسب مورد در دادگاههای کیفری تهران یا مرکز استان رسیدگی می شود.

ادامه صلاحیت مراجع قضایی:

(ب) صلاحیت محلی: در واقع قانونگذار صلاحیت رسیدگی به جرمی را از میان مراجع قضایی مختلف که در سراسر کشور دارای صلاحیت ذاتی هستند، فقط به یک یا چند حوزه قضایی می دهد که در خصوص پرونده های پولشویی به موجب ماده ۱۱ این امر به شعب دادگاه عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها (به تشخیص رئیس قوه قضائیه) سپرده خواهد شد.

۲- مراجع اداری (غیرقضایی)

الف) شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پولشویی و تأمین مالی تروریسم:

به موجب ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، به منظور هماهنگی برای پیشگیری و مقابله با جرائم پولشویی و تأمین مالی تروریسم، این به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزیر صنعت، معدن و تجارت، اطلاعات، کشور، دادگستری و امور خارجه، نماینده رئیس قوه قضائیه، دادستان کل کشور یا نماینده وی، رئیس سازمان بازرسی کل کشور یا نماینده وی، رئیس سازمان اطلاعات سپاه، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به پیشنهاد کمیسیون های اقتصادی، شوراها و امور داخلی کشور و قضائی و حقوقی و تصویب مجلس با وظایف ذیل تشکیل می شود:

۱- تعیین راهبردها و برنامه ریزی در جهت اجرای قانون.

۲- تهیه و پیشنهاد آیین نامه های لازم در خصوص اجرای قانون برای تصویب به هیأت وزیران.

۳- هماهنگ کردن دستگاه های زیر مجموعه دولت در امر جمع آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد، مدارک، اطلاعات و گزارش های واصله، تهیه سامانه های هوشمند و شناسایی معاملات مشکوک و گزارش به مراجع ذیربط جهت انجام اقدامات لازم.

(ب) سایر مراجع اداری:

قانونگذار در مواد ۵ و ۶ قانون مبارزه با پولشویی، اشخاص مشمول که وظیفه اجرای مفاد آئین نامه های مرتبط با پولشویی و همچنین ارائه اطلاعات را بر عهده دارند، احصاء نموده و در ماده ۷ وظایف و مسؤولیت های آنها را تبیین کرده است.

مشمولین قانون مبارزه با پولشویی:

ماده ۵ - کلیه صاحبان مشاغل غیرمالی و مؤسسات غیرانتفاعی و همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوق‌های قرض الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه، شهرداری‌ها، صندوق‌های بازنشستگی، نهادهای عمومی غیردولتی، تعاونی‌های اعتباری، صرافی‌ها، بازار سرمایه (بورس‌های اوراق بهادار) و سایر بورس‌ها، شرکت‌های کارگزاری، صندوق‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری و همچنین مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی ایران و غیر آنها، مکلفند آیین‌نامه‌های اجرائی هیأت وزیران در ارتباط با این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم را اجراء کنند.

ادامه مشمولین قانون مبارزه با پولشویی:

ماده ۶ - کلیه اشخاص موضوع ماده (۵) این قانون، از جمله گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حسابرسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجرای این قانون را طبق مصوبات هیأت وزیران حسب درخواست شورا یا مرکز اطلاعات مالی به آنها ارائه نمایند.

وظایف و مسؤولیت‌های مشمولین قانون مبارزه با پولشویی:

ماده ۷- اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون (موضوع مواد ۵ و ۶) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف - احراز هویت و شناسایی مراجعان، مالکان واقعی و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، احراز سمت و هویت نماینده، وکیل و اصیل.

تبصره - مقررات این بند نافی ضرورت احراز هویت به موجب قوانین و مقررات دیگر نیست.

ب - ارائه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارک لازم به مرکز اطلاعات مالی در چهارچوب قانون و آیین نامه مصوب هیأت وزیران.

پ - ارائه گزارش معاملات یا عملیات یا شروع به عملیات بیش از میزان مصوب شورا یا معاملات و عملیات

مشکوک بانکی، ثبتی، سرمایه‌گذاری، صرافی، کارگزاری و مانند آنها به مرکز اطلاعات مالی. ←

ادامه وظایف و مسؤولیت‌های مضمولین قانون مبارزه با پولشویی:

تبصره - معاملات و عملیات مشکوک شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که براساس اوضاع و احوالی مانند ارزش، موضوع یا طرفین آن برای انسان به طور متعارف ظن وقوع جرم را ایجاد کند؛ نظیر:

- ۱- معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که به نحو فاحش بیش از سطح فعالیت مورد انتظار وی باشد.
- ۲- کشف جعل، اظهار کذب یا گزارش خلاف واقع از سوی مراجعان قبل یا بعد از آنکه معامله یا عملیات مالی صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.
- ۳- معاملات یا عملیات مالی که به هر ترتیب مشخص شود صوری یا ظاهری بوده و مالک شخص دیگری است.
- ۴- معاملات یا عملیات مالی که اقامتگاه قانونی هریک از طرفین در مناطق پرخطر (از نظر پولشویی) واقع شده است. فهرست این مناطق توسط شورا مشخص می شود.
- ۵ - معاملات یا عملیات مالی بیش از سقف مقرر در آیین نامه اجرائی. هرچند مراجعان، قبل یا حین معامله یا عملیات مزبور از انجام آن انصراف داده یا بعد از انجام آن بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام نمایند.

ادامه وظایف و مسؤولیت‌های مشمولین قانون مبارزه با پولشویی:

ت - نگهداری سوابق مربوط به شناسایی ارباب رجوع، مالک، سوابق حسابها، عملیات و معاملات داخلی و خارجی حداقل به مدت پنج سال پس از پایان رابطه کاری یا انجام معامله موردی است که شیوه آن به موجب آیین نامه اجرائی این قانون تعیین می شود.

تبصره - این بند ناقض سایر قوانین که نگهداری اسناد را بیش از مدت یاد شده الزامی نموده نخواهد بود.

ث - تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آیین نامه های اجرائی آن.

تبصره - هر یک از مدیران و کارکنان دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ عالماً و عامداً و به قصد تسهیل جرائم موضوع این قانون از انجام تکالیف مقرر در هر یک از بندهای فوق به استثنای بند «ث» خودداری نماید علاوه بر انفصال موقت درجه شش به جزای نقدی درجه شش محکوم می شود. در صورتی که عدم انجام تکالیف مقرر ناشی از تقصیر باشد مرتکب به انفصال موقت درجه هفت محکوم خواهد شد. مدیران و کارکنان سایر دستگاههای حاکمیتی و بخشهای غیردولتی در صورت عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده به استثنای بند «ث»، به جزای نقدی درجه شش محکوم می گردند.

مجازات جرم پولشویی:

مطابق **ماده ۹** قانون مبارزه با پولشویی اصل مال و درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم منشأ و جرم پولشویی (و اگر موجود نباشد مثل یا قیمت آن) مرتکبین جرم پولشویی مصادره می شود و همچنین چنانچه جمع اموال، درآمد و عواید مذکور تا ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد به حبس تعزیری **درجه پنج** و ارقام بیشتر از آن به حبس تعزیری **درجه چهار** در هر دو مورد علاوه بر مجازات قبل به جزای نقدی معادل وجوه یا ارزش مالی که مورد پولشویی واقع گردیده محکوم می شوند.

ادامه مجازات جرم پولشویی:

تبصره ۱ - چنانچه عواید حاصل از جرم به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد همان اموال و در صورت انتقال به ثالث با حسن نیت، معادل آن از اموال مرتکب ضبط می شود.

تبصره ۲ - صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳ - مرتکبین جرم منشأ در صورت ارتکاب جرم پولشویی علاوه بر مجازات های مقرر مربوط به جرم منشأ، به مجازات های پیش بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد. مرتکبین جرم پولشویی در صورت عدم ارتکاب جرم منشأ صرفاً به مجازات مقرر در این ماده محکوم می شوند.

ادامه مجازات جرم پولشویی:

تبصره ۴- در صورتی که جرم پولشویی به صورت سازمان یافته ارتکاب یابد، موجب تشدید در مجازات به میزان یک درجه خواهد بود.

تبصره ۵- در صورتی که اشخاص حقوقی مرتکب جرم پولشویی شوند علاوه بر مجازاتهای مقرر در ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی به جزای نقدی معادل دو تا چهار برابر وجوه یا ارزش مالی که مورد پولشویی واقع گردیده محکوم می شوند.

تبصره ۶- چنانچه این اموال متعلق به غیر باشد و در دادگاه صالحه مشخص شود که بدون اطلاع مالک استفاده شده یا اینکه مالک رضایت نداشته و این امر را به مراجع قانونی اعلام نموده یا اینکه امکان اعلام نداشته است به مالک آن مسترد می شود.

شیوه های پولشویی در سیستم

بانکی و پیشگیری از آن

شیوه های پولشویی در سیستم بانکی:

به طور کلی سیستم بانکی به دلیل ماهیت فعالیت ها و به بیان ساده تر به دلیل سروکار داشتن مستقیم با وجوه نقد، بستر بسیار مناسبی برای پولشویی و مخفی نمودن سر منشأ اصلی پول های به اصطلاح کثیف محسوب می شود.

اهمیت این مسأله زمانی روشن می شود که سیستم بانکی زیر نظر سازمان نظارتی مشخص و متخصصی نباشد، در این صورت ردیابی و شناسایی منابع وجوه شستشو شده چندان کار آسانی نخواهد بود، از این رو سازمانهای نظارتی بانکی و بانک مرکزی در این زمینه نقش بسیار مهمی دارند.

برخی از نمونه های استفاده از ابزارهای بانکی به شرح زیر است:

۱- گشایش اعتبارات اسنادی

۲- سفارش های حمل یا خرید کالاهایی که با کسب و کار معمول مشتری و یا گردش حجم حساب وی هماهنگی نداشته باشد.

ادامه شیوه های پولشویی در سیستم بانکی:

۳- استفاده از اسنادی که صرفاً تحت کنترل صادر کننده آن است از قبیل برات و...

۴- زمانی که دریافت و پرداخت در داخل کشور صادر کننده صورت گیرد و مبلغ آن نیز بسیار بالاتر از آنچه در اسناد قید شده است، باشد.

۵- ارسال کالاهای صادراتی به صورت وصولی بدون ارائه اسناد و مشخصات کالا

۶- استفاده از سیستم بانکی موازی (حواله)

۷- استفاده از بانکهای کارگزار

۸- افتتاح حساب با هویت مجعول

شیوه های پیشگیری از پولشویی:

- ۱- تعدیل قاعده رازداری بانکی
- ۲- تقویت اهرم های کنترل و نظارتی
- ۳- جلوگیری از وقوع جرایم منشاء
- ۴- اصلاح مقررات بانکی و نظارت بانک مرکزی و مؤسسات مالی و اعتباری
- ۵- همکاری بین المللی برای مبارزه با پولشویی و استفاده از تجارب دیگر کشورها
- ۶- تعدیل اصل برائت و معکوس نمودن بار اقامه دلیل
- ۷- لزوم ثبت معامله و تعیین معیار برای ثبت شرکت ها

اثرات منفی

پول شویی

● از جمله اثرات منفی پول‌شویی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ✓ تخریب بازارهای مالی
- ✓ فرار سرمایه به صورت غیرقانونی از کشور
- ✓ کاهش تقاضای پول
- ✓ ورشکستگی بخش خصوصی
- ✓ کاهش بهره‌وری در بخش واقعی اقتصاد
- ✓ افزایش ریسک خصوصی سازی
- ✓ تخریب بخش خارجی اقتصاد
- ✓ بی‌ثباتی در روند نرخ‌های ارز و بهره
- ✓ توزیع نابرابر درآمد

تحليل موضوعات و موارد مهم از آیین نامه سال ۱۳۹۸

شناسایی و احراز

هویت مشتری

لزوم شناسایی و احراز هویت مشتری:

انجام هر گونه عملیات و خدمات بانکی بدون احراز هویت و شناسایی کامل مشتری ممنوع است. داشتن اطلاعات کافی در خصوص مشتری اساس پیشگیری از پولشویی و سلاحی است برای مقابله با شستن اموال ناشی از جرم در بانکها و مؤسسات مالی. بدین لحاظ ضروری است تا به هنگام برقراری روابط با مشتری توجه شود که مشتری آن شعبه مشتری دائم است یا اتفاقی که تفکیک این مشتریان با یکدیگر می تواند میزان دقت ما را در نحوه برخورد با موضوع متفاوت نماید.

این مهم در مواد آیین نامه های سال ۸۸ و ۹۸ قانون مبارزه با پولشویی و همچنین ماده ۱۲ به بعد دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی مؤسسات اعتباری مصوب بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در بهمن ۱۳۸۹ به تفصیل آمده است.

ماده ۵۰ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلفند پیش از برقراری هرگونه تعامل کاری، رویه‌های شناسایی مقتضی را انجام دهند و در مواردی که انجام این رویه‌ها امکان‌پذیر نیست، **برقراری هرگونه تعامل کاری ممنوع** است و تخلف محسوب می‌شود.

تبصره ۱- ارایه خدمات به ارباب رجوع به منزله تضمین انجام رویه‌های شناسایی مقتضی ارباب رجوع توسط کارکنان اشخاص مشمول است و مسئولیت وجود هرگونه تخطی در این زمینه بر عهده اشخاص مشمول و کارکنان ذی‌ربط است.

تبصره ۲- اشخاص مشمول مکلفند نگهداری و استمرار در ارایه خدمات پایه را به صورت بی‌نام و یا با هویت مجهول یا جعلی و همچنین انجام هرگونه تراکنش و معاملات مالی الکترونیکی بی‌نام یا غیرقابل ردیابی را متوقف کنند.

تبصره ۳- اشخاص مشمول مکلفند از ارایه خدمت به اشخاص فاقد هویت قانونی یا اشخاصی که شناسه یکتای هویتی آنها به دلایلی اعم از فوت و غیره توسط مراجع ذی‌ربط ابطال شده است، خودداری کنند.

ماده ۵۱ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلفند جهت اجرای فرایندهای شناسایی، خطر (ریسک) تعاملات کاری ارباب رجوع را براساس مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم طبقه‌بندی کنند و رویه‌های شناسایی را متناسب با این خطر (ریسک) در سه سطح ساده، معمول و مضاعف به اجرا گذارند. همچنین، سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و رویه‌های شناسایی ارباب رجوع باید مبتنی بر رویکرد خطر (ریسک) محور باشد تا نظارت مستمر و هدفمند بر تعامل کاری ارباب رجوع پدید آید و سطح اطلاعات اخذشده از ارباب رجوع (از جمله اطلاعات مالک واقعی اشخاص حقوقی) متناسب با خطر (ریسک) وی تعیین، نگهداری و به‌روزرسانی شود.

ماده ۵۴ آیین نامه سال ۹۸:

به منظور انجام رویه‌های **شناسایی ساده**، اشخاص مشمول مکلفند تدابیر سهل‌گیرانه شناسایی ارباب رجوع را متناسب با سطح خطر (ریسک) ارباب رجوع اتخاذ کنند. این تدابیر نباید ناقض سایر مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم باشد. برخی از این تدابیر عبارتند از:

- ۱- کاهش تعداد دفعات به‌روزرسانی اطلاعات شناسایی ارباب رجوع.
- ۲- کاهش میزان پایش مستمر و بررسی موشکافانه تراکنش‌ها بر اساس سطح فعالیت مورد انتظار ارباب رجوع؛
- ۳- عدم جمع‌آوری اطلاعات دقیق و باجزئیات، یا انجام اقدامات خاص برای شناخت هدف و ماهیت موردنظر روابط تجاری، در مواردی که هدف و ماهیت تراکنش‌ها از طریق نوع تراکنش‌ها یا روابط کاری ایجادشده قابل استنباط باشد.

ماده ۵۹ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلفند به منظور انجام رویه‌های **شناسایی معمول**، تدابیر مناسبی اتخاذ کنند تا از انجام اقدامات زیر در خصوص ارباب رجوع اطمینان حاصل شود:

۱- احراز هویت ارباب رجوع تنها با استفاده از منابع قابل اطمینان و مستقل و اخذ مدارک معتبر؛

۲- اطمینان از شناسایی مالک واقعی مبتنی بر اطلاعات و اسناد قابل اتکا؛

۳- شناخت ماهیت، هدف و میزان فعالیت ارباب رجوع طی برقراری تعامل کاری؛

۴- بررسی اسناد و مدارک مثبت اشخاصی که تحت هر عنوان (از جمله ولی، وصی، قیم، وکیل و نماینده شخص حقوقی) به نمایندگی از اشخاص دیگر به مؤسسات مالی و اعتباری مراجعه کرده‌اند، علاوه بر انجام رویه‌های احراز هویت در خصوص این اشخاص؛

۵- اجرای فرایند شناسایی معمول به صورت مستمر با انجام اقدامات مقتضی نظیر اطمینان از بهنگام بودن اطلاعات اخذ شده از ارباب رجوع، پایش مستمر ارباب رجوع بر اساس سطح فعالیت مورد انتظار ارباب رجوع و تطابق تراکنش‌های ارباب رجوع با اطلاعات اخذ شده از آن‌ها؛

۶- جمع آوری و نگهداری اطلاعات مربوط به ارزیابی خطر (ریسک) تعاملات کاری.

ماده ۷۷ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلفاند در مواردی که خطر (ریسک) تعاملات کاری بالا ارزیابی می‌شود، رویه‌ها و اقدامات **شناسایی مضاعف** را اتخاذ کنند.

- تبصره ۱- **مؤسسات مالی و اعتباری** مکلفاند حداقل در موارد زیر، رویه‌های شناسایی مضاعف را به اجرا گذارند:
- ۱- در تعاملات کاری با اشخاص حقیقی و حقوقی (از جمله مؤسسات مالی و اعتباری) که مطابق اعلام مراجع بین‌المللی خطر (ریسک) آن‌ها بالاتر است و پس از تأیید شورای عالی امنیت ملی؛
 - ۲- در مواردی که ذی‌نفع بیمه عمر، شخص حقوقی، یا ذی‌نفع ترتیبات حقوقی است؛
 - ۳- در خصوص حساب‌های کارگزاری خارجی؛
 - ۴- ارائه خدمات بانکداری اختصاصی؛
 - ۵- هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص دارای خطر (ریسک) سیاسی؛
 - ۶- در هنگام تراکنش‌های غیرمعمول یا الگوهای تراکنش غیرمعمولی که هدف قانونی یا اقتصادی مشخصی ندارد.

تبصره ۲- **دستگاه‌های متولی نظارت** مکلفاند با هماهنگی مرکز، ظرف یک سال پس از تصویب این آیین‌نامه، شاخص و الگوهای تراکنش‌های غیرمعمول را به مؤسسات مالی و اعتباری اعلام و آن را حداقل به صورت سالانه به‌روزرسانی کنند.

ماده ۷۹ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلف‌اند رویه‌های شناسایی مضاعف را به‌گونه‌ای اعمال کنند که حداقل اقدامات زیر صورت گیرد:

۱ - کسب اطلاعات بیشتر از مشتری مانند فعالیت اقتصادی و حجم اموال و به‌روزرسانی اطلاعات رخ-نمای (پروفایل) وی اعم از اطلاعات مالک واقعی در فواصل زمانی کوتاه‌تر؛

۲- کسب اطلاعات بیشتر در خصوص ماهیت تعامل کاری؛

۳- کسب اطلاعات درباره منبع سرمایه یا منبع اموال ارباب‌رجوع؛

۴- کسب اطلاعات درباره دلایل تراکنش‌های با مبالغ بالا؛

۵- اخذ تأییدیه مدیر ارشد برای شروع و تداوم تعامل کاری؛

۶- استعلام از سامانه‌های اطلاعاتی موردنیاز و یا بانک‌های جامع اطلاعاتی؛

۷- افزایش دقت در واپایش (کنترل) و پایش از طریق افزایش گلوگاه‌های واپایشی (کنترلی)، افزایش تعداد دفعات اخذ و بررسی اطلاعات تعامل کاری و نیز تعیین و شناسایی الگوهای تراکنش‌هایی که به بررسی بیشتر نیاز دارند؛

۸ - آغاز ارائه خدمت به حساب تازه افتتاح‌شده، تنها پس از واریز از یک حساب به‌نام مشتری در بانکی که استانداردهای شناسایی معمول قابل قبول دارد.

عملیات و معاملات مشکوک و مصادیق آن

تعریف معاملات و عملیات مشکوک:

بند ۱۲ ماده یک آیین نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۹۸):

معاملات و عملیات مشکوک: شامل هر نوع معامله، دریافت یا پرداخت مال اعم از فیزیکی یا الکترونیکی یا شروع به آنها است که بر اساس قرائن و اوضاع و احوالی مانند ارزش، موضوع یا طرفین آن، برای انسان به طور متعارف ظن وقوع جرم را ایجاد کند؛ نظیر:

الف - معاملات و عملیات مالی مربوط به ارباب رجوع که به طور فاحش بیش از سطح فعالیت مورد انتظار از او باشد.

ب - کشف جعل، اظهار کذب و یا گزارش خلاف واقع از سوی ارباب رجوع پیش یا پس از آنکه معامله‌ای صورت گیرد و نیز در زمان اخذ خدمات پایه.

پ - معاملات یا عملیات مالی که به هر ترتیب مشخص شود صوری یا ظاهری بوده و مالک شخص دیگری است.

ت - معاملات یا عملیات مالی که اقامتگاه قانونی هریک از طرفین در مناطق پرخطر (از نظر پولشویی و تأمین مالی تروریسم) واقع شده است.

ث - معاملات یا عملیات مالی بیش از سقف مقرر، هرچند ارباب رجوع پیش یا حین معامله یا عملیات مزبور از انجام آن انصراف دهد و یا بعد از انجام معامله، بدون دلیل منطقی نسبت به فسخ قرارداد اقدام کند.

ماده ۱۳۵ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول موضوع مواد (۵) و (۶) قانون برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف‌اند در صورت مشاهده **معاملات و عملیات مشکوک** به پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، مراتب را بلافاصله و بدون اطلاع ارباب رجوع، به واحدهای مبارزه با پول‌شویی در هر دستگاه اطلاع دهند. واحد مذکور نیز باید پس از بررسی اولیه، نسبت به ارسال گزارش به مرکز مطابق با سازوکار اعلامی توسط این مرجع اقدام کند.

تبصره ۱- واحد مبارزه با پول‌شویی شخص مشمول مکلف است گزارش معاملات مشکوک را از طریق سامانه‌ای که مرکز به منظور جمع‌آوری گزارش معاملات مشکوک ایجاد می‌کند، حداکثر تا پایان همان روز کاری برای مرکز ارسال کند. در صورتی که دسترسی به سامانه مذکور از طرف مرکز برای شخص مشمول فراهم نشده باشد واحدهای مبارزه با پول‌شویی مکلف‌اند به نحوی که مرکز مشخص می‌سازد، نسبت به ارسال گزارش اقدام کند.

تبصره ۲- اشخاص مشمول مکلف‌اند با بررسی روزانه سامانه جمع‌آوری گزارش معاملات مشکوک، نسبت به پاسخ‌گویی به استعلامات مندرج در آن حداکثر تا یک روز اقدام و اطلاعات مورد نیاز را در قالب تعیین‌شده و از طریق سامانه ارسال کنند.

نگهداری سوابق و اطلاعات از منظر مقررات پولشویی

ماده ۱۴۲ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول باید اسناد، مدارک و سوابق مربوط به تعاملات کاری را **به مدت (۱۰) سال** به گونه‌ای نگهداری کنند که در صورت درخواست مراجع ذیصلاح، امکان ارائه این موارد به فوریت وجود داشته باشد. اسناد، مدارک و سوابق موضوع این ماده اعم از موارد زیر است:

۱- اسناد، مدارک و سوابق مربوط به فرایند شناسایی اعم از ساده، معمول و مضاعف ارباب رجوع از جمله تصویر اسنادی که هویت ارباب رجوع و مالک واقعی را اثبات می‌کنند؛

۲- اسناد، مدارک و سوابق حساب‌ها و مکاتبات تجاری؛

۳- اسناد، مدارک و سوابق معاملات و عملیات مالی اعم از داخلی یا بین‌المللی، به گونه‌ای که این سوابق حاوی اطلاعات کافی اموال (از جمله مبالغ و حسب مورد، نوع ارزش‌های مورد استفاده در هر معامله) باشد و امکان بازسازی فرایند هریک از معاملات فراهم بوده و اطلاعات، مدارک و شواهد لازم برای تعقیب قضایی فعالیت‌های مجرمانه قابل ارائه باشد.

تبصره ۱- در صورت انحلال اشخاص حقوقی مشمول، حسب مورد اداره یا هیأت تصفیه مربوط نیز مکلف به نگهداری اطلاعات و اسناد تا (۱۰) سال پس از انحلال است.

تبصره ۲- این ماده ناقض سایر مقرراتی نیست که نگهداری اسناد را بیش از مدت یادشده الزامی ساخته است.

ماده ۱۴۳ آیین نامه سال ۹۸:

اشخاص مشمول مکلفاند اطلاعات، سوابق و مدارک را به گونه ای ضبط و نگهداری کنند که در صورت درخواست مرکز یا نهادهای ذی صلاح اعم از ضابطان خاص، اطلاعات آن اسناد ظرف دو روز کاری قابل دسترسی باشد. همچنین، اصل اسناد و مدارک در صورت درخواست مرکز و سایر مراجع ذی صلاح، باید ظرف یک هفته ارائه شود.

تبصره ۱- مسئولیت ارائه اطلاعات و اسناد در خصوص اشخاص حقیقی با خود شخص مشمول و در خصوص اشخاص حقوقی با بالاترین مقام شخص مشمول است.

تبصره ۲- اطلاعات و اسناد مذکور باید قابلیت بازسازی فرایند زنجیره معاملات را در صورت نیاز ایجاد کند.

تبصره ۳- اسناد، مدارک و سوابق خاص اعلام شده از سوی مرکز باید به صورت الکترونیکی به نحوی نگهداری شوند تا ضمن حفظ محرمانگی آن اسناد، در صورت درخواست نهادهای ذی صلاح، ظرف یک روز کاری و بدون نیاز به اخذ از شعب و نمایندگی ها در دسترس باشند.

با تشکر از توجه شما

